

Боби Бадаревски

ЕТИКАТА НА РАЗЛИЧЈЕТО

кон "Ethics: A Pluralistic Approach to Moral Theory" by Lawrence M. Hinman 2nd Edition. Fort Worth: Harcourt, Brace, 1997.

Концептот на етиката која би била способна да ја вклучи плуралноста на моралните вредности присутни во односите меѓу луѓето од различни социо-културни групи е поставен како проект во современите етички теории. Проблемот со кој се соочува етичкиот приод има два аспеката: кои се границите на моралните вредности, нивното потекло и важење, и аспектот на моралните вредности кои што се јавуваат во интеракциите на различните морални системи.

Теоретските разгледби на Хинман за современите етички предизвици претставени во оваа книга, го прикажуваат како етичар кој одлучно се зафаќа со самото средиште на моралните конфликти на денешницава, и притоа, најдиректно го идентификува нивното потекло. Темите што ги поставува и низ кои се обидува да даде одговор, се однесуваат на нашето реагирање на моралното различје (Diversity) претставени преку одредени дилеми и прашања, но и со различјето на морални теории.

Како што и самиот признава, етичкиот плурализам овозможува многу подобар одговор, став кон моралното различје отколку етичкиот релативизам или етичкиот апсолутизам. Станува јасно дека тој и не ја крие заднината на неговата позиција, искажувајќи се за врската што етичкиот плурализам би ја имал со мултикултурализмот: нашето опкружување е мултикултурно, па според тоа, плурализмот е фундамент за здрав мултикултурализам.

Bobi Badarevski

THE ETHICS OF DIVERSITY

Towards "Ethics: A Pluralistic Approach to Moral Theory" by Lawrence M. Hinman 2nd Edition. Fort Worth: Harcourt, Brace, 1997.

The concept of ethics able to incorporate the plurality of moral values existent in the relations between people of diverse socio-cultural groups is the project of contemporary ethics theories. The ethical approach faces a problem that has two aspects: what are the boundaries of moral values, their origin and significance, and the aspect of moral values emerging from the interaction between various moral systems.

Hinman's theoretical views of the contemporary ethical challenges presented in his book portray him as an ethicist who forces himself into the very center of contemporary moral conflicts, identifying their origin forthwith. The themes he presents, whose solution he seeks, refer to our reaction to moral diversity, typified by certain dilemmas and issues, but with the diversity of moral theories as well.

As he himself admits, ethical pluralism allows for a much better answer to or attitude towards moral diversity, than ethical relativism or ethical absolutism. It is clear he is not hiding the background of his position when stating his view on the relation ethical pluralism would have with multiculturalism: our surrounding is multicultural, so pluralism is fundamental for sound multiculturalism.

Мултикултуралноста, Хинман не ја поставува само како прашање на интернетички односи, туку како медиум во кој се сретнуваат и вкрстуваат односите на идентитетите на моралниот агент. Трансцеденталниот морален субјект, за Хинман е илузија на модернизмот и не може да претставува појдовна точка на етичките иследувања. Од друга страна, етичкиот релативизам го препознава социокултурниот идентитет како субјект на моралниот живот, но ја исклучува можноста за интеркултурен морален суд, со што се сведува на етички изолационизам.

Основните претпоставки на етичката позиција на Хинман се дека живееме во ера на различје и споделен свет; свет во кој проблемите се глобални, а меѓузависноста сè поголема. Но, и покрај тоа, тој развива теза дека идентитетот е централен за моралниот агент. „Аргументот за идентитетот“ ја поткрепува таквата теза. Аргументот ја има следнава структура:

„Аргументот за идентитетот“

1. Премиса „Тоа што еморално исправно зависи од идентитетот на некој морален агент“
2. Премиса „Родовата, етничката, расната или некоја друга припадност е централна за идентитетот на моралниот агент“
3. Конклузија „Според тоа, тоа што морално исправно зависи од припадноста на личноста на некоја раса, етнос, род...“

Контроверзноста на овој аргумент е голема но не само во содржината на неговите премиси, туку и во неговите импликации. Вака поставениот аргумент, како да ја поткопува самата идеја за етиката како философска дисциплина која ги трансцидира границите на исклучивоста, и ја претставува како дискурс вовлечен во политиката на моќта. Повикувањето на фактот за различјето, и на детерминантите на моралниот живот како да не ја оправдува нашата интуиција за природата на моралноста.

Hinman does not pose multiculturalism only as a matter of interethnic relations, but as a medium where the relations of the moral agent's identities meet. For Hinman the transcendental moral subject is an illusion of modernism and cannot be a starting point for ethical investigation. On the other hand, ethical relativism recognizes the socio-cultural identity as a subject of moral life but it does not exclude the possibility of an intercultural moral judgment, which reduces it to ethical isolationism.

The basic assumptions of Hinman's ethical position are that we live in an age of diversity and a shared world; a world where the problems are global and interdependence is becoming greater and greater. Nevertheless, he develops a thesis that the identity is central for the moral agent. The "argument for identity" substantiates this thesis. The argument's structure is:

"The Argument For Identity"

- 1 Premise "What is morally correct depends on the identity of a moral agent"
- 2 Premise "Gender, ethnicity, race or any other attribute is central to the identity of the moral agent"
- 3 Conclusion "Therefore, what is morally correct depends on the race, ethnicity, gender, etc. of the person"

This argument is very controversial, not only in the content of its premises but in its implications as well. Stated like this, the argument seems to undermine the very idea of ethics as a philosophic discipline transcending the limits of exclusivity, and presents it as a discourse drawn into the policy of power. The summoning of the fact of diversity and the determinants of moral life do not seem to justify our intuition when it comes to the nature of morality.

По се изгледа дека клучниот концепт што треба да ја разниша оваа дилема е позајмен од женската етика на Carol Gilligan. Концептот „морален глас“ е повеќе метафора со која различните морални гласови се својствени на различните културни идентитети, тие не мора да се инкопатибилни. Моралниот глас е она што ја трансцидира сепаратноста на моралниот интерес во мултикултурниот свет.

Етичкиот плурализам претпоставува одредени принципи кои и покрај моралниот идентитет на моралниот агент го претставуваат неговиот морален глас:

1. *Принципот на разбирање.* Опасноста од формирање на морален став пред да се разбере значењето на поведението и моралната практика на некоја култура, не повикува на разбирање моралната смисла на односната практика.

2. *Принципот на толеранција.* Способноста да се живее со другоста е белег на мултикултурната етика. Оставање на простор за развивање на моралноста на Другиот, па колку и да е различна од нашата.

3. *Принципот на застанување против злото.* Разбирањето и толеранцијата имаат граница. Не може да се разбере убивањето, сверствата, понижувањата во името на што било или пок какво било оправдание.

4. *Принципот на грешка.* Мораме да ја имаме на ум можноста за погрешно разбирање на другите култури, иако им приоѓаме во духот на хуманоста. Постојаното преиспитување на нашата морална позиција и во контекст на сопствените вредности и во контекст на моралните вредности на Другиот.

Етичката позиција на Ханман е предизвик за моралните прашања во свет, во кој процесите на глобализа-

After all, it seems that the key concept that will jolt this dilemma is borrowed from Carol Gilligan's female ethics. The concept of a "moral voice" is more of a metaphor, which we will use to bridge the great difference between the "moral identities." Although the various moral voices are traits of the various cultural identities, they do not have to be incompatible. The moral voice is what transcends the separateness of the moral interest in the multicultural world.

Ethical pluralism presupposes certain principles, which, beside the moral identity of the moral agent, are its moral voice:

1. *The principle of understanding:* The danger of forming a moral attitude before understanding the meaning of conduct and moral practice of a culture, call us to understand the moral meaning of said practice.

2. *The principle of tolerance:* The ability to live with Otherness is a sign of multicultural ethics. Leaving room for development of the morality of the Other, regardless how different from ours.

3. *The principle of standing against evil:* Understanding and tolerance have their limits. There can be no understanding for killing, atrocities, and humiliation in the name of anything or with any justification.

4. *The principle of error:* We must bear in mind the possibility of misunderstanding other cultures, even if we approach them in the spirit of humanity. Constant reevaluation of our moral position in the context of both our and the Other's moral values.

Hinman's ethical position is a challenge to the moral issues in a world where the processes of globalization call for a

ција повторно нè повикуваат на преиспитување на нашите идентитети, нивната природа и заснованост. Но, истовремено нè потсетува и на моралната агресивност со која настапуваме кон оние кои не се ние.

reevaluation of our identities, their nature and groundwork. Simultaneously, however, it reminds us of the moral aggressiveness we harbor towards those who are not we.

Translation: Sase Tasev